

**ПРОБЛЕМИ ДОКАЗУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ
ЩОДО САМОВІЛЬНОГО ПРИСВОЄННЯ ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ
АБО ЗВАННЯ СЛУЖБОВОЇ ОСОБИ (СТ. 353 КК УКРАЇНИ)**

**PROBLEMS OF PROOF IN CRIMINAL PROCEEDINGS REGARDING
THE UNAUTHORIZED ASSUMPTION OF AUTHORITY OR OFFICIAL TITLES
(ARTICLE 353 OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE)**

**Замахін А.Л., к.ю.н.,
проректор з науково-педагогічної роботи**

*Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
orcid.org/0009-0000-9270-6278*

**Смаглюк В.В., к.н.держ.упр,
доцент кафедри публічного управління, адміністрування та права**

*Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
orcid.org/0000-0001-7485-1965*

**Шульга В.О., старший викладач кафедри публічного управління,
адміністрування та права**

*Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
orcid.org/0009-0000-7239-2494*

Стаття присвячена комплексному дослідженню теоретичних і практичних проблем доказування у кримінальних провадженнях, що стосуються самовільного присвоєння владних повноважень або звання службової особи (ст. 353 КК України). Актуальність теми зумовлена тим, що належне доказування є ключовою гарантією законності та справедливості судочинства, проте специфіка юридичної конструкції цього правопорушення, яке належить до категорії кримінальних проступків, створює значні труднощі для правоохоронних органів.

Автори констатують відсутність уніфікованих підходів до визначення змісту «владних повноважень» та критеріїв їх фактичного здійснення, що ускладнює формування предмета доказування та призводить до неоднозначного тлумачення обставин справи. У роботі акцентовано увагу на тому, що факт присвоєння статусу часто не має формалізованої фіксації та виражається через поведінку особи, її комунікацію та використання певних атрибутів, що змушує слідство покладатися переважно на непрямі докази.

Особлива увага приділяється розмежуванню понять «владні повноваження» та «службова особа». У статті розкрито механізм вчинення правопорушення через обман та імітацію владного статусу для впливу на потерпілих. На основі аналізу судової практики встановлено, що самовільне присвоєння повноважень рідко є ізольованим діянням і найчастіше виступає елементом ширшої протиправної діяльності, поєднуючись із шахрайством, вимаганням або незаконним позбавленням волі.

Висвітлено структуру доказової бази, яка у таких справах зазвичай включає: показання потерпілих і свідків щодо факту представлення особи працівником державного органу; банківські документи про рух коштів (у разі поєднання з шахрайством); протоколи в'їзду особи; цифрові докази, зокрема результати огляду мобільних телефонів та інформацію про комунікацію між учасниками.

У висновках автори наголошують, що підвищення ефективності доказування можливе лише за умови системного поєднання наукових підходів, вдосконалення правозастосовчої практики та забезпечення високого рівня професійної підготовки суб'єктів кримінального провадження.

Ключові слова: кримінальне провадження, доказування, стаття 353 КК України, самовільне присвоєння владних повноважень, звання службової особи, предмет доказування, кримінальний проступок, судова практика, непрямі докази, імітація статусу.

The article is devoted to a comprehensive study of theoretical and practical problems of proof in criminal proceedings regarding the unauthorized assumption of authority or official titles (Article 353 of the Criminal Code of Ukraine). The relevance of the topic is due to the fact that proper proof is a key guarantee of the legality and fairness of justice, however, the specifics of the legal construction of this offense, which belongs to the category of criminal misdemeanors, create significant difficulties for law enforcement agencies.

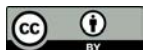
The authors state the lack of unified approaches to determining the content of «authority» and the criteria for its actual exercise, which complicates the formation of the subject of proof and leads to ambiguous interpretation of the circumstances of the case. The work emphasizes that the fact of assuming status often lacks formalized fixation and is expressed through the person's behavior, their communication, and the use of certain attributes, which forces the investigation to rely primarily on indirect (circumstantial) evidence.

Special attention is paid to the distinction between the concepts of «authority» and «official title». The article reveals the mechanism of committing the offense through deception and imitation of official status to influence victims. Based on the analysis of judicial practice, it was established that the unauthorized assumption of authority is rarely an isolated act and most often acts as an element of broader illegal activity, combined with fraud, extortion, or illegal imprisonment.

The structure of the evidence base is highlighted, which in such cases usually includes: testimonies of victims and witnesses regarding the fact of the person presenting themselves as an employee of a state body; bank documents on the movement of funds (in case of combination with fraud); protocols of identification of the person; and digital evidence, in particular, the results of the examination of mobile phones and information about communication between the participants.

In the conclusions, the authors emphasize that increasing the effectiveness of proof is possible only under the condition of a systemic combination of scientific approaches, improvement of law enforcement practice, and ensuring a high level of professional training of subjects of criminal proceedings.

Key words: criminal proceedings, proof, Article 353 of the Criminal Code of Ukraine, unauthorized assumption of authority, official title, subject of proof, criminal misdemeanor, judicial practice, indirect evidence, imitation of status.

Постановка проблеми: Належне доказування у кримінальних провадженнях є однією з ключових гарантій забезпечення законності, обґрунтованості та справедливості кримінального судочинства. Особливої складності це питання набуває у справах про самовільне присвоєння владних повноважень або звання службової особи, передбачених ст. 353 КК України, що зумовлено специфікою юридичної конструкції цього кримінального правопорушення, що відповідно до положень ст. 12 КК України належить до проступків¹.

Проблема полягає насамперед у відсутності чітких та уніфікованих підходів до визначення змісту ознак об'єктивної сторони цього складу кримінального правопорушення, зокрема поняття «владні повноваження» та критеріїв їх фактичного здійснення. Це ускладнює формування предмета доказування та призводить до неоднозначного тлумачення відповідних обставин як на стадії досудового розслідування, так і під час судового розгляду. У результаті виникають труднощі у відмежуванні кримінально караного діяння від суміжних правопорушень, що, у свою чергу, впливає на правильність кваліфікації та законність прийнятих процесуальних рішень.

Суттєвим аспектом проблеми є також складність встановлення самого факту самовільного присвоєння владних повноважень або звання службової особи, який, як правило, не має чіткої формалізованої фіксації та проявляється через поведінку особи, її комунікацію з іншими особами та використання відповідних атрибутів. Це зумовлює переважне використання непрямих доказів, що підвищує ризик їх неоднозначної оцінки та створює передумови для суб'єктивізму у правозастосуванні.

Таким чином, наявність теоретичних і практичних труднощів у сфері доказування у кримінальних провадженнях, передбачених ст. 353 КК України, свідчить про необхідність комплексного дослідження цієї проблематики з метою вироблення чітких наукових підходів та практичних рекомендацій щодо її вирішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема кримінальної відповідальності за самовільне присвоєння владних повноважень або звання службової особи, передбачена ст. 353 КК України, частково висвітлена у науковій літературі, однак переважно з позицій кримінально-правової характеристики цього складу правопорушення. Дослідники зосереджують увагу на визначенні об'єкта, об'єктивної сторони та змісту поняття «владні повноваження», тоді як процесуальні аспекти доказування залишаються недостатньо опрацьованими.

Водночас значний масив наукових праць присвячений суміжним складам кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності, що має важливе значення для відмежування діяння, передбаченого ст. 353 КК України. Зокрема, проблеми розмежування зловживання владою або службовим становищем та перевищення влади або службових повноважень досліджувалися у працях А. Айдиняна, М. Мельника, М. Хавронюка, В. Хашева. Теоретичні підходи до визначення сутності категорії «суб'єкт владних повноважень» розкрито у роботі М. Вільгушинського, а загальнотеоретичні аспекти взаємозв'язку кримінально-правових норм – у дослідженні Г. Яремка. Окремі проблеми кримінальної відповідальності службових осіб також аналізувалися у роботах П. Мельника.

Крім того, окремі аспекти доказування та розслідування службових і корупційних кримінальних правопорушень висвітлені у працях С. Чичирка, О. Пчеліної, А. Шевчишена, Д. Шумейка, Ю. Андрейка, а також у дослідженні В. Трепака, де сформульовано методичні підходи до розслідування та протидії корупційним проявам.

Важливим є також урахування наукових підходів представників сфери публічного управління, оскільки дослі-

джуване кримінальне правопорушення безпосередньо пов'язане з функціонуванням інститутів влади та реалізацією владних повноважень. Теоретичною основою у цьому контексті є праці А. Баштанника, Є. Бородіної, К. Ващенко, Н. Липовської, Т. Мамаєвої, Є. Романенка, В. Соловійова, С. Сороки, О. Сушинського, В. Тертички, І. Хожило, І. Чикаренко та інших учених, у яких досліджено концептуальні засади реформування сучасного державного управління. Окрему увагу заслуговують роботи І. Лозицької, А. Новака, Ф. Рагімова, М. Сачка, в яких аналізуються інституціональні реформи в Україні в контексті формування нової парадигми державного управління та утвердження України як європейської держави.

Попри наявність зазначених наукових напрацювань, їх положення мають переважно опосередкований характер щодо дослідження доказування у кримінальних провадженнях за ст. 353 КК України. Специфіка доказування саме у цій категорії справ комплексно не досліджена, що зумовлює необхідність подальшого системного наукового аналізу.

Метою статті є комплексне дослідження теоретичних і практичних проблем доказування у кримінальних провадженнях щодо самовільного присвоєння владних повноважень або звання службової особи, передбачених ст. 353 КК України, зокрема визначення особливостей предмета доказування, виявлення основних труднощів встановлення об'єктивних і суб'єктивних ознак цього кримінального правопорушення, а також формулювання науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення правозастосовної практики.

Виклад матеріалу. Законодавче віднесення самовільного присвоєння владних повноважень або звання службової особи до категорії кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади та органів місцевого самоврядування свідчить про високий ступінь їх суспільної небезпеки. Такі посягання не лише дезорганізують функціонування управлінського апарату, а й завдають істотної репутаційної шкоди державним інституціям, провокують зростання соціальної напруженості та знижують рівень суспільної довіри до представників влади.

Проте, аналіз звітів судів першої інстанції про розгляд матеріалів кримінальних проваджень дає змогу простежити відповідну динаміку. Зокрема, у 2023 році судами першої інстанції було розглянуто 20 кримінальних проваджень цієї категорії [1], у 2024 році – 18 [2], а станом на 2025 рік – 9 [3].

Наведені статистичні показники свідчать про тенденцію до зменшення кількості таких проваджень, що може бути зумовлено як зниженням рівня вчинення відповідних кримінальних правопорушень, так і особливостями їх виявлення, обліку та направлення до суду.

Водночас наведена статистика не спростовує наявності суттєвих проблем доказування у кримінальних провадженнях щодо самовільного присвоєння владних повноважень або звання службової особи. Зменшення кількості розглянутих судами справ не обов'язково свідчить про підвищення ефективності протидії таким кримінальним правопорушенням, а може, навпаки, відображати складність їх належного документування та доведення у процесуальному порядку.

Крім того, КПК України встановлює порядок спрощеного провадження щодо кримінальних проступків (ст. 381 КПК України) [4], головною метою якого є економія матеріальних витрат держави, часових затрат суду та учасників кримінального провадження, а так само підвищення оперативності розгляду проваджень. Разом з тим, варто пам'ятати, що швидше – немає значити гірше, а тому питання доказування, доказів, їх допустимості має одне з найважливіших питань провадження та запорукою справедливого рішення [5, с. 334].

У цьому контексті особливого значення набуває правильне розуміння базових категорій, які лежать в основі

¹ Мається на увазі ч. 1 ст. 353 КК України.

кваліфікації таких кримінальних правопорушень, як самовільне присвоєння владних повноважень або звання службової особи.

Зокрема, владні повноваження, за підходом Н. Янюк, слід розуміти як надану службовій особі можливість здійснювати функціональну владу, що полягає у реалізації контрольно-наглядних функцій і застосуванні заходів владного впливу щодо суб'єктів, з якими вона не перебуває у службово-правових чи організаційних відносинах, що підкреслює їх публічно-владний характер [6, с. 182].

У свою чергу, відповідно до положень Кримінальний кодекс України (далі – КК України), службовими особами визнаються особи, які постійно, тимчасово чи за спеціальним повноваженням здійснюють функції представників влади або місцевого самоврядування, а також ті, хто постійно чи тимчасово обіймає в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах чи організаціях посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, або виконує такі функції на підставі спеціального повноваження. Таке повноваження може надаватися компетентним органом державної влади, органом місцевого самоврядування, центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, уповноваженим органом чи службовою особою підприємства, установи або організації, судом чи безпосередньо законом [7].

Крім того, згідно з ч.4 ст.18 КК України, до службових осіб також відносяться посадові особи іноземних держав, зокрема ті, які обіймають посади в законодавчих, виконавчих чи судових органах, включаючи присяжних, а також особи, що виконують функції держави для іноземної держави або її органів чи підприємств. До цієї категорії належать також іноземні третейські судді, особи, уповноважені на альтернативне вирішення цивільних, комерційних або трудових спорів, посадові особи міжнародних організацій, інші особи, які діють від їх імені, члени міжнародних парламентських асамблей, учасником яких є Україна, а також судді й посадові особи міжнародних судів [7].

З огляду на наведене, ключовим для правильної кримінально-правової кваліфікації є чітке розмежування змісту владних повноважень та ознак службової особи, адже саме через їх імітацію відбувається посягання на авторитет публічної влади. У цьому контексті особливого значення набуває не лише формально-юридичне закріплення відповідних категорій, а й їх функціональне наповнення, що дозволяє відмежувати правомірну діяльність уповноважених суб'єктів від протиправної поведінки приватних осіб.

Саме тому для цілей кримінально-правової оцінки важливо встановити, чи належить особа до кола суб'єктів, наділених владними управлінськими функціями, а також визначити обсяг і характер таких повноважень. Це, у свою чергу, потребує звернення до нормативного визначення службової особи, яке закріплює як загальні, так і спеціальні ознаки відповідного суб'єкта, включаючи випадки здійснення повноважень на підставі спеціального доручення.

Водночас законодавче розуміння службової особи має розширений характер і охоплює не лише представників національних органів влади, а й окремі категорії іноземних та міжнародних посадових осіб, що свідчить про універсальність підходу до захисту авторитету публічної влади як на внутрішньому, так і на міжнародному рівнях. Такий підхід дозволяє забезпечити належний рівень кримінально-правової охорони відповідних суспільних відносин незалежно від юрисдикційної належності суб'єкта.

Отже, з'ясування змісту понять «владні повноваження» та «службова особа» є необхідною передумовою для подальшого визначення сутності протиправної поведінки, пов'язаної з їх неправомірним використанням або імітацією, що безпосередньо підводить до характеристики такого діяння, як самовільне присвоєння владних повноважень або звання службової особи.

У свою чергу, під самовільним присвоєнням владних повноважень треба розуміти дії приватної особи, яка шляхом обману інших осіб видає себе за конкретну службову особу і використовує це з метою впливу на потерпілого для досягнення власних інтересів. При цьому законодавець не конкретизує способів, за яких винною особою здійснюється присвоєння владних повноважень або звання службової особи, тобто ці способи можуть бути доволі різноманітними, зокрема й у вигляді усного повідомлення про наявність владних повноважень іншим особам [8, с. 584].

Специфіка зазначеної категорії проваджень зумовлена, зокрема, необхідністю встановлення факту умисного введення в оману щодо наявності владних повноважень, доведення мети вчинення відповідних дій, а також їх сприйняття потерпілими чи іншими особами. У багатьох випадках такі діяння мають прихований характер, не супроводжуються формалізованими документами або залишають обмежену доказову базу, що ускладнює збирання належних і допустимих доказів.

Специфіка цієї категорії проваджень наочно ілюструється матеріалами судової практики. Зокрема, в одному з кримінальних проваджень встановлено, що особа представляє потерпілим як працівник ДФС України та під час спілкування використовував характерну службу термінологію, властиву представникам цього органу. При цьому він висловлював погрози щодо перешкоджання їх підприємницькій діяльності, зокрема шляхом ініціювання податкових перевірок. Такі обставини свідчать про цілеспрямоване створення у потерпілих уявлення про наявність у особи відповідних владних повноважень [9].

Водночас саме доведення умислу на введення в оману, а також встановлення факту сприйняття потерпілими особи як представника влади становить одну з ключових проблем доказування. У подібних випадках доказова база часто ґрунтується переважно на показаннях потерпілих та свідків, що потребує їх ретельної перевірки та процесуального підтвердження іншими доказами.

Крім того, практичні труднощі виникають при відмежуванні цього кримінального правопорушення від суміжних складів, зокрема шахрайства або зловживання впливом, що також впливає на кваліфікацію діяння та, відповідно, на результати судового розгляду. У сукупності зазначені обставини зумовлюють ситуацію, за якої частина кримінальних проваджень не доходить до стадії судового розгляду або не завершується ухваленням обвинувального вироку, що й може пояснювати зниження статистичних показників.

Ця проблематика пояснюється тим фактом, що самовільне присвоєнням владних повноважень або звання службової особи утворює склад кримінального правопорушення, передбаченого ст. 353 КК України, лише тоді, коли воно поєднане із вчиненням будь-яких суспільно небезпечних діянь. Такими діяннями слід визнавати адміністративні правопорушення та іншим кримінальним правопорушенням [10].

Так, В. Перлін стверджує, що самовільне присвоєння владних повноважень або звання службової особи також поєднується з незаконним позбавленням волі або викраденням людини (12,5 %); крадіжкою (6,3 %); грабежом (6,3 %); розбоєм (6,3 %); вимаганням (6,3 %); незаконним заволодінням транспортним засобом (6,3 %); примушуванням до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань (6,3 %); викраденням, привласненням, вимаганням документів штампів, печаток, заволодінням ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження (12,5 %); дрібним хуліганством (6,3 %); дрібним викраденням чужого майна (6,3 %). Разом із тим, часто мова йде про сукупність одночасно трьох і більше складів правопорушень. Зокрема, у 68,7 % випадків до технології протиправної діяльності входить два склади правопорушень, 25 % – три, 6,3 % – чотири.

При цьому в 12,5 % випадків особа злочинця самовільно присвоює владні повноважень [11, с. 151].

Таким чином, наведені положення свідчать про те, що самовільне присвоєння владних повноважень або звання службової особи має складний, комплексний характер і, як правило, виступає не ізольованим діянням, а елементом ширшої протиправної поведінки, що охоплює вчинення інших адміністративних або кримінальних правопорушень. Саме ця обставина зумовлює підвищену складність доказування у відповідних кримінальних провадженнях.

Проблематика доказування полягає насамперед у необхідності встановлення не лише факту самовільного присвоєння владних повноважень, але й його обов'язкового поєднання з конкретним суспільно небезпечним діянням. Це вимагає від органів досудового розслідування та суду комплексної оцінки всієї сукупності епізодів протиправної діяльності, їх взаємозв'язку, спрямованості умислу та ролі кожного з них у досягненні злочинного результату.

Зазначений підхід знаходить своє підтвердження і в судовій практиці, де встановлення винуватості особи ґрунтується на сукупності взаємопов'язаних доказів, що відображають як факт імітації владного статусу, так і подальше вчинення шахрайських дій. Так, у дослідженому судовому рішенні у справі №357/6253/24 винуватість особи у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2, ч. 4 ст. 190 КК України та ч. 1 ст. 353 КК України, була підтверджена комплексом письмових, речових та цифрових доказів [12].

Зокрема, судом було враховано заяви потерпілих про звернення до правоохоронних органів із викладенням обставин заволодіння грошовими коштами шляхом введення в оману щодо службового статусу обвинуваченого, банківські документи, що підтверджують рух грошових коштів, а також протоколи допитів потерпілих і свідків, у яких послідовно відображено факт представлення обвинуваченого працівником державного органу. Додаткове доказове значення мали результати пред'явлення особи для впізнання, під час якого потерпілі ідентифікували обвинуваченого як особу, що представлялася службовою особою та використовувала відповідний статус для впливу на їх поведінку. Важливими елементами доказової бази стали також матеріали огляду технічних засобів зв'язку, зокрема мобільних телефонів, які містили інформацію про контакти, повідомлення та зафіксовані розмови між учасниками подій, а також інші цифрові сліди комунікації. У сукупності з розписками, фінансовими документами та показаннями свідків ці докази дозволили суду відтворити механізм вчинення кримінальних правопорушень, встановити спосіб введення потерпілих в оману та довести взаємозв'язок між самовільним присвоєнням владних повноважень і подальшим заволодінням майном [12].

Наступне наведене судове рішення наочно підтверджує раніше окреслені теоретичні положення щодо специфіки доказування у кримінальних провадженнях цієї категорії. Зокрема, аналіз досліджених судом доказів свідчить про те, що ключове значення у встановленні винуватості особи, поряд із доказами вчинення шахрайських дій, мають обставини, які підтверджують сам факт самовільного присвоєння владних повноважень, тобто створення

у потерпілих уявлення про належність обвинуваченого до представників влади.

У даному випадку така обставина доводиться насамперед показаннями потерпілих і свідків, які послідовно вказують на те, що обвинувачений представлявся працівником відповідного державного органу, а також матеріалами негласного чи відкритого фіксування комунікації (аудіозаписи розмов, листування), що відтворюють зміст таких тверджень. Важливу роль відіграють і результати пред'явлення особи для впізнання, які підтверджують ідентифікацію обвинуваченого як особи, що видавала себе за представника влади. Окрім цього, суттєве доказове значення мають письмові та речові докази, зокрема банківські документи про переказ грошових коштів, розписки, а також вилучені під час обшуку технічні пристрої, за допомогою яких здійснювалася комунікація з потерпілими. Дані докази у своїй сукупності підтверджують як факт заволодіння майном, так і спосіб його вчинення шляхом зловживання довірою, що було обумовлено саме імітацією владного статусу [13].

Водночас проілюстрована судова практика ще раз підкреслює, що у справах про кримінальні правопорушення, передбачені ст. 353 КК України, доказування має комплексний характер і ґрунтується на поєднанні різних джерел доказів, серед яких домінують особистісні докази, підкріплені матеріальними носіями інформації. Саме їх узгодженість і взаємне доповнення дозволяють суду дійти висновку про наявність у діях обвинуваченого як ознак самовільного присвоєння владних повноважень, так і пов'язаних із цим інших кримінальних правопорушень.

Висновки. Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що доказування у кримінальних провадженнях щодо самовільного присвоєння владних повноважень або звання службової особи, передбачених ст. 353 КК України, характеризується підвищеною складністю та специфічністю. Це зумовлено як особливостями юридичної конструкції відповідного кримінального правопорушення, так і відсутністю чітких та уніфікованих підходів до тлумачення його ключових ознак, зокрема понять «владні повноваження» та «службова особа».

Основні труднощі доказування пов'язані з необхідністю підтвердження факту імітації владного статусу, доведення умислу на введення в оману, а також сприйняття такої поведінки потерпілими чи іншими особами. У більшості випадків доказова база ґрунтується на непрямих доказах, насамперед показаннях потерпілих і свідків, що потребує їх ретельної перевірки та узгодження з іншими доказами, зокрема письмовими, речовими та цифровими.

Самовільне присвоєння владних повноважень рідко виступає ізольованим діянням і, як правило, поєднується з іншими кримінальними або адміністративними правопорушеннями, що обумовлює необхідність комплексного підходу до формування предмета доказування та оцінки всієї сукупності обставин справи. Це, у свою чергу, ускладнює кваліфікацію діяння та відмежування його від суміжних складів правопорушень.

Отже, підвищення ефективності доказування у відповідних кримінальних провадженнях можливе за умови комплексного поєднання науково обґрунтованих підходів та вдосконалення правозастосовчої практики

ЛІТЕРАТУРА

1. Звіт судів першої інстанції про розгляд матеріалів кримінального провадження за 2023 рік. URL: https://court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/main_site/1-k_4_2023_2.xls
2. Звіт судів першої інстанції про розгляд матеріалів кримінального провадження за 2024 рік. URL: https://court.gov.ua/storage/portal/main_site/zvit_2024/1-%D0%BA_4.2024.xls
3. Звіт судів першої інстанції про розгляд матеріалів кримінального провадження за 2025 рік. URL: https://court.gov.ua/storage/portal/main_site/zvit_2025/1-%D0%BA_4.2025.xls
4. Кримінальний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI : станом на 1 квіт. 2026 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
5. Насітний М. Окремі питання доказування та доказів у кримінальних провадженнях про кримінальні проступки. *Юридичний науковий електронний журнал*. №7. 2022. С.334-336. URL: https://sej.org.ua/7_2022/79.pdf

6. Янюк Н. «Посадові» і «службові» особи у національному законодавстві: проблеми розмежування понять. *Право України*. 2009. № 11. С. 180-184. URL: <https://nasplib.isofts.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/a2fa4142-caf6-4540-893f-e08b8d926f1f/content>
7. Кримінальний кодекс України : Кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III : станом на 17 лип. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
8. Практика застосування Верховним Судом України положень Особливої частини Кримінального кодексу України; За заг. ред. А. А. Музики. К.: «Центр учбової літератури», 2017. 915 с.
9. Вирок Київського районного суду м. Харкова від 09.03.2026 року у справ № 640/15144/17. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/134662226>
10. Ухвала Галицького районного суду м. Львова від 14.02.2019 року у справі № 461/971/19. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/79892407>
11. Перлін С. Типові способи самовільного присвоєння владних повноважень або звання службової особи. Мат. Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку криміналістики та кримінального процесу» до 100-річчя від дня народження професора М.В. Салтевського м. Харків, 08 листопада 2017 р. С.150-151 URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/08_11_2017/pdf/68.pdf
12. Вирок Індустріального районного суду м. Дніпра від 12.02.2026 року у справі № 202/1209/24. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/134075213>
13. Вирок Білоцерківського міськрайонного суду від 20.01.2026 року у справі № 357/6253/24. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/133412813>

Дата першого надходження статті до видання: 16.04.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 05.05.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 12.05.2026